

Josep V. Boira

Una illa remota

II Premi V. A. Estellés de Narrativa

Pub. de la Universitat de València, 2008

Eduard Ramírez

Aquesta novel·la s'inicia amb la presentació crepuscular d'un investigador que acudeix a rebre el reconeixement de l'Acadèmia. Una introducció rellevant, perquè des de l'accés als honors d'una ciència que es veu com «*el llenguatge universal de la veritat i de la saviesa*», i que «*havia d'il·luminar els homes, fóra quina fóra la seua procedència, el seu rang, la seua llengua*», se'ns dibuixa a grans trets la trajectòria de George Clegghorn (1716-1794). Mentrestant aquest metge rememora la seua estada a Menorca, uns anys que «*li havien obert els ulls a un món desconegut, a una forma d'entendre la vida tan distinta a la que ell havia conegut als camps i als carrers d'Edimburg*». I així és com comença la història de la formació del tarannà personal del protagonista d'*Una illa remota*.

A Josep Vicent Boira el coneixem per ser professor de geografia urbana de la Universitat, pels seus estudis sobre el potencial econòmic del corredor mediterrani i l'organització de l'entorn de la ciutat de València. També com a guanyador del premi Octubre d'assaig el 2002 i del Demetrio Ribes el 2005, així com per les col·laboracions en premsa i per dirigir la revista *Nexe. Debats Valencians*. Però no teníem

Una novel·la sobre l'estada de G. Clegghorn a la Menorca del XVIII Germanor amb l'illa

notícia de la seua vessant literària més artística fins al desembre de 2007, quan guanyà el II Premi Vicent Andrés Estellés de Narrativa Científica amb aquesta novel·la, llavors anomenada *Dues cares*.

Cal dir que Boira ha construït una història consistent, entretinguda per a qualsevol lector i digna pel seu tractament d'un debat epistemològic pregon. La documentació manejada per l'autor per a la confecció del llibre és àmplia i aprofitada en una narració que transcorre amb naturalitat. En general, perquè en dos moments l'autor es deixa arrossegar per la informació acumulada i carrega el relat d'una proximitat que el llasta. Són les descripcions de la sala d'estudi anatómic de la universitat, «*el gran teatre de Leiden*», i de la biblioteca del palau dels Olives i Nadal de Ciutadella. Potser caldria esmenar una aparent incoherència en l'opinió del mestre d'escola de Clegghorn, entre la pàgina 19 i la 51. I segons el comentari de la novel·la fet per Lluís Vergés, «*el lector menorquí hi trobarà alguna (gairebé inevitable) petita errada documental sense importància*». De València estant resulten del tot inapreciables.

Val a dir que això és perquè Boira desenvolupa amb bon sentit el ritme de la narració. I la llengua vigorosa amb la que s'expressa tam-

bé produeix un efecte agradable. Se'n poden destacar molts fragments, com ara la travessia en vaixell des de Londres fins a Maó, el naufragi o el deliciós passatge en el que explica la història de «*s'Animalet Verd*», per les descripcions vives, acolorides, intenses, i pel sentit que insufla a l'avanç de la història. A més, l'autor demostra la seua habilitat en la diversitat de formes d'expressió que empra: l'ús dels diàlegs i els discursos personalitzats, les cartes i la rondalla, el narrador omnipresent que parla del protagonista en tercera persona i quan apareix l'expressió íntima de Clegghorn, en primera persona. Aquestes aproximacions variades ajuden a desgranar el tema i aporten un aire agradable al trànsit de les pàgines.

Amb la base real de l'estada a Menorca d'aquest metge escocès entre 1736 i 1749, en la que produï el llibre *Observations on the Epidemical Diseases in Minorca from the year 1744 to 1749*, Boira sap implicar-nos en la transformació del personatge des de la innocent arrogància del recent llicenciat fins a la visió matisada i compromesa del científic basat en l'experiència real. L'illa per tant és l'altra protagonista de la novel·la, i ens en trasllada l'atmosfera, propera i especial, que esdevé l'escenari d'un nou contrast

entre raó i sensibilitat. Una illa remota planteja la dicotomia, i la dialèctica, entre il·lustració i romanticisme, o entre una ciència teòrica i una realitat viscuda conforme al costum tradicional. Universalisme enfront de localisme, però a més, uniformitat imposada pel domini de la força enfront de la diversitat enriquidora i els equilibris que ens ensenya.

Hi trobem primer la confiança en el progrés de la civilització racionalista, que també ho era del colonialisme indiferent a les realitats sotmeses. També el menyspreu dels pobles «aborígens», les cultures i les societats adaptades al seu entorn. El contrast entre l'idealisme civilitzador que cerca les seues fonts en el passat clàssic i mitificat, mentre és cec a les expressions de la vida real, del sentit que té per als pobles el seu costum vital. La incomprensió, d'altra banda, és mútua. Però al remat és mèrit de Boira plantejar-ho amb una història personal indescrutable, que facilita les identificacions i les preses de posició del lector. Que per tant l'embolica en un debat viu a hores d'ara, però que Boira mostra reflectit en un estadi ben bé originari, radical, i que alhora podem sentir molt nostre. Una primera novel·la de bon llegir, poderosa i recomanable.

1EYAN 16 13-11-09